

Fylkesmannen i Buskerud

Minoritetsspråklige elever i grunnskole og videregående opplæring

Christian Øhren Nordset, Fylkesmannen i Buskerud

Grunnskoleopplæring

- Opplæringsloven § 2-1 andre ledd:

«Retten til grunnskoleopplæring gjeld når det er sannsynleg at barnet skal vere i Noreg i meir enn tre månader.

Plikta til grunnskoleopplæring byrjar når opphaldet har vart i tre månader.»

Hvilket årstrinn?

- Hovedregel: På det årstrinnet eleven tilhører ut i fra sin alder (§ 2-1 tredje ledd)
- Kommunen kan velge å la en elev gå ett eller flere år ekstra i grunnskolen (§ 2-1 fjerde ledd)
 - Samtykke fra foresatte
 - Formålstjenlig? (Sakkyndig vurdering, PPT)
 - Enkeltvedtak

- **Ekstra år i grunnskolen kan være at:**
 - eleven blir plassert inn ett eller flere trinn lavere enn alderen tilsier
 - eleven går et år om igjen
 - eleven får et ekstra år etter 10. trinn

Videregående opplæring

- Hovedregelen er at ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har rett til tre års heltids videregående opplæring (§ 3-1 første ledd)
- Det er et vilkår for rett til videregående opplæring at søkeren har lovlig opphold i Norge § 3-1 tolvte ledd

Lovlig opphold

- De som har søkt om oppholdstillatelse har lovlig opphold i landet
 - Likevel bare rett til videregående opplæring når de er under 18 år og det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder.
 - Den som fyller 18 år i løpet av et skoleår, har rett til å fullføre skoleåret de har begynt på.
 - For de som får avslag på søknaden om oppholdstillatelse, gjelder retten til videregående opplæring fram til dato for endelig vedtak.

Inntak til videregående opplæring

Må oppfylle ett av vilkårene i forskrift til opplæringsloven § 6-13:

- har fullført norsk grunnskoleopplæring
- er skrevet ut av norsk grunnskole
- har gjennomgått allmenn grunnopplæring i utlandet i minst 9 år
- har tilsvarende realkompetanse som fullført norsk grunnskoleopplæring for voksne

Samme rettigheter som andre elever

- Rett til å gå på nærskolen (grunnskoleelever)
 - § 8-1
- Gratis opplæring
 - § 2-15 (grunnskole) og § 3-1 9. ledd (vgs.)
- Tilpasset opplæring
 - § 1-3
- Spesialundervisning
 - § 5-1

Særskilt språkopplæring

- Elever i grunnskolen og videregående med annet morsmål enn norsk og samisk kan ha rett til særskilt språkopplæring. (opplæringsloven § § 2-8 og 3-12)
- Særskilt språkopplæring er en samlebetegnelse på:
 - Særskilt norskopplæring
 - Morsmålsopplæring
 - Tospråklig fagopplæring

- Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk.
 - Opplæringen kan gis enten etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, eller i form av særskilt tilpasning innenfor den ordinære planen.
- Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet
- Tospråklig fagopplæring innebærer at eleven får opplæring på sitt morsmål og norsk i ett eller flere fag

- Eleven har rett til særskilt norskopplæring inntil han eller hun har fått tilstrekkelige norskferdigheter til å følge den ordinære opplæringen i skolen.
- Om nødvendig har eleven også rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring.

Kartlegging

- Kommunen/fylkeskommunen skal kartlegge elevens ferdigheter i norsk før de fatter vedtak om særskilt språkopplæring.
- Kartleggingen skal også gjennomføres underveis i opplæringen (viktig!).
- Ikke gitt nasjonale føringer for hvordan kartlegge.
 - Kartleggingsverktøy på udir.no

Innføringstilbud

«Kommunen/fylkeskommunen kan organisere særskilt opplæringstilbud for nykomne elever i eigne grupper, klassar eller skolar.»»

- Frivillig for skoleeier
- Særskilt opplæringstilbud
- Kun nyankomne
- Eigne grupper, klasser eller skoler – kan også tilbys elever som er alene om behovet

Innføringstilbud

«Dersom heile eller delar av opplæringa skal skje i slik gruppe, klasse eller skole, må dette fastsetjast i vedtaket om særskild språkopplæring.»

- Må fremgå av den enkelte elevs enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring kan påklages til Fylkesmannen

Innføringstilbud

«Vedtak om slik opplæring i særskilt organisert tilbud kan berre gjerast dersom dette er rekna for å vere til beste for eleven. Opplæring i særskilt organisert tilbud kan vare inntil to år. Vedtak kan berre gjerast for eitt år om gongen.»

- Elevens beste.
- Varigheten avhenger av om det underveis fremdeles vurderes å være til elevens beste, men skal være maksimalt to år.
- Vedtak kan ikke fattes for en lengre periode enn ett år av gangen.

Innføringstilbud

«I vedtaket kan det for denne perioden gjerast avvik frå læreplanverket for den aktuelle eleven i den utstrekning dette er nødvendig for å vareta eleven sitt behov.»

- Utgangspunktet er læreplanene i fag og ordinær fag- og timestfordeling.
- Hjemmel for avvik fra læreplanverket.
- Avvik fastsettes i den enkelte elevs enkeltvedtak etter kartlegging av elevens behov.
- Eventuelle avvik må være nødvendig for å ivareta den enkelte elevs behov.

Innføringstilbud

**«Vedtak etter dette leddet krev samtykke
frå elev eller føresette.»**

- Samtykke er påkrevd fra forelder/verge/elev.
- Grunnskoleeleven har *rett* til å gå på nærskolen.

Valg av læreplan i norsk

Valg av læreplan ved særskilt språkopplæring

- Ordinær læreplan i norsk med tilpasninger, eller
- Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter
 - dette er en overgangsplan som bare skal brukes til elevene er i stand til å følge ordinær opplæring i norsk
 - kan brukes både i grunnskolen og i videregående opplæring
 - vurdering er uten karakter

- Midlertidig læreplan i norsk for Vg1
 - for elever med rett til særskilt språkopplæring og kort botid i Norge (under 6 år)
 - frivillig både for skolen og enkelteleven
- Eksamen i norsk som andrespråk
 - en overgangsordning
 - elever med kort botid eller som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
 - avsluttende eksamen på Vg2/Vg3

Muligheter for fritak

Alle elever har rett til vurdering, men forskriften åpner for fritak.

- Fritak fra opplæring i skriftlig sidemål (f § 1-11 d.)
 - Gjelder elever som får særskilt språkopplæring etter § 2-8/ § 3-12.
- Fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål (f § 3-22)
 - Gjelder elever som har hatt rett til særskilt språkopplæring fra 8. trinn til Vg3.
- Fritak fra vurdering med karakter i grunnskolen (f § 3-21)
 - Minoritetsspråklige elever som begynner opplæringen i Norge siste halvdel av opplæringsåret, er fritatt ut året hvis foreldre eller verge ber om det.

Elever i innføringstilbud i grunnskolen

- kan fritas fra vurdering med karakter i hele perioden innføringstilbudet varer
 - gjelder både halvårsvurdering med karakter og standpunktvurdering

Foreldrene kan ønske at eleven skal fritas eller ikke, og i hvilke fag. Rektor fatter vedtak.

Elever i innføringstilbud i videregående opplæring

- kan fritas fra vurdering med karakter i halvårsvurderingen i hele perioden i de fagene eleven har opplæring i
- kan ikke fritas fra kravene til standpunktvurdering

Skoleeier skal sørge for at eleven/foreldrene/verge får nødvendig veiledning om konsekvensene av valget mellom vurdering med og uten karakter.

Rett til utvidet opplæringstid

- Elever i videregående opplæring som har rett til særskilt språkopplæring, har rett til inntil to år ekstra opplæringstid når eleven trenger det ut fra opplæringsmålene for den enkelte, jf. opplæringsloven § 3-1 femte ledd.